

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poštšina posebej. — Oglasi po ceniku.

SOCIALIST

Glasiilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja vsak petek popoldne. Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo. Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Vidovdanska cesta štev. 2, pritličje.

Štev. 30.

V Ljubljani, dne 10. julija 1925.

III. Leto.

Zanemarjeno orožje.

Delavski pokret v Jugoslaviji ima pred seboj težke naloge. Večina svoboščin, ki si jih je delavstvo kulturnejših držav že izvojevalo, bo treba pri nas šele v boju pridobiti. Še več! Mnogo ugodnosti, ki so jih izvojevali naprednejši delavski centri v bivši Avstriji, je danes močno ogroženih, da jih bomo pri izenačenju zakonodaje izgubili. Davki na ročne delavce so z bengalično lučjo posvetili v smer, po kateri bo hodila zakonodaja te države. Res je, da se delavski pokret zadnje čase lepo ozdravlja. Zlasti da lepo napredujejo strokovne in gospodarske organizacije delavstva.

Ali ena panoga delavskega orožja — mogoče ena najvažnejših — pa ne more preko mrtve točke. Ta panoga je delavski tisk!

Kar je v armadi artilerija, ki ima nalogo pred vsako ofenzivo razbiti sovražne postojanke, to je za delavski boj časopisje.

Protestni shodi in demonstracije imajo svoj veliki pomen, če so dobro podprti od sporedne akcije delavskega časopisja.

Tisk je v primeru s predvojnimi časom najmanj 20 odstotkov dražji, naročnina pa prilično 40 odstotkov cenejša. V takih razmerah ni mogoče misliti na pojačanje časopisja.

Pri našem »Socialistu« niso razmere skoro nič manj obupne kakor pri Delavsko kmetiskem listu, ki je te dni prenehal izhajati in bo izšel šele čez 4 tedne, če se bo zbralo do tedaj dovolj tiskovnega sklada. Naročnina, ki jo sprejme uprava »Socialista« komaj za silo pokriva stroške za tiskarno. Prestanejo se stroški za pošto, za upravo itd. in ti se pokrivajo s prostovoljnimi prispevki nekaterih zavodnejših sodrugov.

Kljub temu, da je uredništvo brezplačno, in da tisti, ki brezplačno urejujejo časopis povrh plačajo vsak mesec še po par sto dinarjev tiskovnega sklada, je eksistenca lista še vedno ogrožena.

Na drugi strani je pa število podpornikov zelo majhno in to majhno število moši težka bremena, dočim se organizacije, zaupniki in čitatelji slabo zavedajo važnosti delavskega tiska.

Da se te žrtve vsaj nekoliko porazdele, je sklenilo naše pokrajinsko načelnštvo na predlog uprave, da se zviša naročnina »Socialista« s 1. avgustom od 5 na 6 Din mesečno.

S tem povišanjem pa ni rečeno, da je odslej zbiranje novih naročnikov in tiskovnega sklada postalo nepotrebno. S tem malim povišanjem — 1 dinar na mesec — smo dosegli ravnotežje v toliko, da vzdržimo vsaj sproti ravnotežje. Če pa hočemo za stalno sanirati naš tisk, je pa treba dvakratnih naporov za pridobivanje novih naročnikov.

Trajno se ni mogoče fretariti tako, kot smo se do sedaj. Tiste delavske množice, v katerih službi je naš časopis, naj se zavedajo, da ga morajo finančno podpirati. Če ga pa ne bojo, bodo pa zgubile svojega najboljšega prijatelja in zagovornika!

»Neosan« krema Vam štedi na dveh straneh, prvič, ker se je zelo malo porabi, drugič, ker poveča trpežnost obutve.

Praznovanje zadrúžnega dneva.

Letošnje praznovanje zadrúžnega dneva je pokazalo, da se razumevanje za gospodarska vprašanja lepo širi tudi med najširše množice proletariata.

Se pred nedavnim časom je naše zadrúžništvo močno pogrešalo idejne zaslombe v delavskih množicah. V prav mnogih krajih niso v konzumni prodajalni videli več, kot samo prodajalno, niso pa slutili ogromnega pomena zadrúžne ideje v osvobodilnem boju proletariata. Sistematična propaganda zadnjih dveh let je pa v tem oziru marsikaj zboljšala in zadnji zadrúžni dan je pokazal že prav lepe uspehe tega dela.

Jako razveseljivo in mnogo obetajoče znamenje je dejstvo, da so pri proslavi sodelovale razni zadrúžni, tudi strokovne, politične in kulturne organizacije proletariata. Ta medsebojna harmonija je sijaj dneva tem bolj povečala.

Vsi shodi, veselice, predstave in druge prireditve so se vršile po vseh krajih jako dostojno in imponantno. Majhen incident je izval le v Ljubljani znani Jaka Žorga, ki si ni mogel kaj, da ne bi izkvasil nekaj trditvev, ki jih je zvil iz trte, s katerimi je pa dosegel baš nasprotni uspeh, kakor ga je nameraval. Zbovalci so s prezirom odklonili njegove žganjarske metode in si niso pustili pokvariti slavnostnega razpoloženja. Iz poročil, ki smo jih prejeli iz raznih krajev, bodo naši čitatelji spoznali, da prihajajo vendarle boljši časi tudi za delavno ljudstvo Jugoslavije. Ti boljši časi pa prihajajo iz povečane delavnosti delavsko-kmetijskih mas v borbi za svoje svoboščine.

Na vseh zadrúžnih shodih je bila soglasno sprejeta resolucija, katero radi važnosti priobčujemo:

RESOLUCIJA.

I.

Zadrúžniki in konsumentje zbrani na proslavi III. mednarodnega zadrúžnega dneva pošiljajo svoji 50 milijonski zadrúžni internacionali v Londonu ponovno zatrdilo naše zadrúžniške zvestobe. Vsem zadrúžnikom sveta pa pošiljamo pristrčni bratski pozdrav.

II.

Pozivljamo vse ročne in duševne delavce brez razlike, da se zlasti v sedanjih dobi težke ekonomske depresije, hude draginje, valutne neurejenosti, krivične cennitve dela, absolutnih nezadostnih plač, zanemarjene socialne politične pomoči, brezmejnje, po vladi skozinsko nezadostno kontrolirane privatne špekulacije in privatne eksploatacije, tesno poprimajo delavskih zadrúžnih ustanov in zadrúžnega dela v smislu načel in vzorov, ki so jih postavili dalekovidni in požrtvovalni ročdalski tkalci, da si potom široke, vzajemne samopomoči omogočijo znosnejše življenje in lepšo bodočnost. Priporočamo zlasti vsem ročnim in duševnim delavskim masam, da pomagajo organizirati in uveljaviti konzumno zadrúžništvo na najširši osnovi, da se izloči v čim večjem obsegu privatno trgovino in napravi s tem prvi, pozitivni korak v zadrúžno gospodarstvo. Široki organizaciji zadrúžnega konzuma naj sledi velikopotezna organizacija zadrúžne produkcije, vzporedno z obema pa organizacija denarstva, štednje. Zadrúžna organizacija naj služi zadrúžni pomoči širokih mas in ne meščanskim strankarskim ali bankarsko

špekulativnim svrham; vršiti mora svojo socialno nalogo po vzgledu in principih ročdalskih tkalcev z namenom, da pomaga izkoriščanim, razlaščenim in odiranim delavskim slojem in ne obratno.

Na delo za osvoboditev in osrečitev gospodarsko zapostavljenih in izrabljenih konzumentov in producentov v svobodnih zadrukah!

III.

Enodušno se priključujemo zahtevam občnega zbora Zveze gospodarskih zadrug za Slovenijo, ki so naslednje:

Protestiramo proti nepravilnemu tolmačenju čl. 262 budžetskega zakona za leto 1922-23, v katerem so bile predvidene nekatere pristojbinske in davčne olajšave za vse zadruge, katerih pravila odgovarjajo predpisom omenjenega člena — in ne samo za zemljoradničke (kmetijske) zadruge. Ministrstvo financ, odnosno njegov oddelek za neposredne davke tolmači namreč ta člen, kakor tudi vse ostale zakonite odredbe o zadrúžništvu, v absolutno nepravilnem in neopravičenem smislu, da veljajo eventuelne davčne in druge ugodnosti samo za zemljoradničke (kmetijske) zadruge, nikakor pa ne za delavske, dasi je gotovo imel parlament pri sprejetju teh zakonov, vedno pred očmi tudi delavske in ne samo zemljoradničke zadruge. Saj je znano, da vrši delavska zadruga med delavstvom mnogo pomembnejšo socialno vlogo, nego jo vršijo po današnjem pojmovanju zemljoradničke zadruge med seljaki.

Zahtevamo, da se priznajo delavskim zadrugam vsaj iste ugodnosti, ki se priznavajo ostalim zadrugam, da se zlasti v pogledu pristojbinskih in davčnih obremenitev priznajo našim zadrúžnim ustanovam vsaj iste ugodnosti, ki se priznavajo zemljoradničkim zadrugam v Srbiji, ter da se jih v enaki meri uvažuje pri podeljevanju zadrúžnih kreditov in tarifnih prevoznih olajšavah za pasivne kraje.

Pri reševanju zadrúžnih kreditnih, davčnih in drugih vprašanjih naj se uvažujejo naslednje naše zahteve:

1. Delavske zadruge, katerih pravila in delo odgovarjajo predpisom člena 262 budžetskega zakona za l. 1922-23, se smatrajo enakim zemljoradničkim zadrugam in se jim priznajo iste pristojbinske, davčne, kreditne in druge ugodnosti, ki jih uživajo te zadruge. Osvobojajo pa se zlasti davka na poslovni promet, ki ga morajo sedaj kot javne ustanove plačati še v višji meri, kot privatna trgovina, ker so podvržene na polaganju javnih računov, kar ni slučaj pri privatni trgovini.

2. Pri podeljevanju tarifnih prevoznih ugodnosti za pasivne kraje se morajo uvaževati delavske zadruge primerno njihovem obsegu in značaju v dotičnem kraju.

3. Delavske zadruge niso dolžne pripadati trgovinskim zbornicam in trgovinskim gremijem, ker niso trgovine in ne obrti v smislu tozadevnih postav, ampak socialne ustanove, ki ne delajo obrte za dobiček.

POTEK PRIREDITEV.

Maribor. Proslava zadrúžnega dneva je nad vse pričakovano dobro uspela. Na predvečer proslave so bile zadrúžne hiše »Ljudski dom« krasno ozaljšane z zelenjem in zastavicami. Z nastopom teme pa krasno razsvetljene. Istotako lepo so bili okrašeni prostori zadrúžne pekarnice. Ta večer se je vrši-

la v Ljudskem domu slavnostna seja odborov vseh proletarskih organizacij, na kateri so govorili ss. Petejan, Grčar, Bahun, Hočnik, Vidovič in drugi. Povdarjala se je potreba zgraditve društvene dvorane, ali ob enem so se vsi navzoči zavedali, da je to mogoče le, če se promet v prodajlani potroji in dobi na ta način zadruga sredstev za take investicije. — Slednjič se je sklenilo upostaviti akcijski odbor za pridobivanje novih članov, ki je sestavljen iz zastopnikov vseh proletarskih organizacij v Mariboru.

V nedeljo dopoldne se je vršila na vrtu Ljudskega doma lepo uspela zadrúžni shod na katerem sta poročala s. Petejan v slovenskem in sodružica Brezarjeva iz Ljubljane v nemškem jeziku. Na shodu sta govorila še ss. Rakusa za delavsko pekarno in Irgolič za delavsko hranilno in posojilno društvo.

Pred in po shodu so zapeli pevci »Svobode« »Frohsinna« in peki delavski pozdrav in »Slava delu«, kar je slavnost še povečalo.

Istotam se je vršila popoldne prosta zabava, pri kateri so sodelovali tamburaši pod vodstvom neumornega sohr. Premužaka in pevski zbori. Razšli smo se v zavesti, da je zadrúžna ideja tudi v Mariboru na pohodu.

Zadrúžni dan v Ptuj. Smo obhajali prav slovesno. Prodajalna je bila lepo okrašena, ob 10. uri dopoldne pa se je v gostilni »Pri pošti« zbralo veliko število zadrúžnikov in zadrúžnic, da prisostvujejo slavnostnem shodu, kateremu je predsedoval krajevni predsednik s. Rozman. S. Kopač iz Ljubljane je v obširnem govoru pojasnil pomen dneva, ko skupno s svetovnim zavednim proletariatom obhajamo praznik zadrúžništva. Povdarjal je, da je naloga proletarcev, da gredo v vsakem oziru, političnem, kulturnem po poti »svoji k svojim«, da se tako sami rešijo iz sedanjega stanja. Ko manifestiramo za svoje zadruge, ki smo jih priborili in ustanovili s težkim delom, obljublamo, da se bomo s še hujšo silo podali za nje v boj, na agitacijo, da bomo pridobivali novih članov, delavcev, ki jih moderni kapital izkorišča na vseh straneh. Obenem smo protestirali proti finančnim zakonom, ki dajejo posedujočim vse mogoče ugodnosti, naše zadruge pa zapostavljajo. Resolucija, s katero pozdravljamo zadrugarje vsega sveta, je bila z navdušenjem sprejeta. — Popoldne pa se je vršila pri zadr. Šegula veselica, kjer so se zadrúžniki prav dobro zabavali.

Guštanj-Prevalje. Tretji mednarodni zadrúžni dan je praznovalo delavstvo Guštanja, Prevalj in Leš skupno in reči moramo, veličastno. Ob 8. uri zjutraj se je zbralo delavstvo v Guštanju na trgu, delavska telovadna enota »Svoboda« in kovinarji s prapori in godbo na čelu, ter je ob zvokih godbe odkorakalo proti Prevaljam. Med potjo so se pridružili sprevodu naraščajniki DTE iz Prevalj-Leše. Okoli 9. ure je dospel sprevod pred »Zadrúžni dom«, kjer so bili zbrani delavci in kmetje iz Prevalj, Leš in okolice. Shodu je predsedoval zadr. Borštner in kot prvi je pozdravil shod zadr. Likora iz Guštanja, nato pa je dobil besedo s. Ošlag iz Maribora, ki je govoril o pomenu mednarodnega zadrúžnega dneva in o važnosti razredne zadrúžne organizacije. Tolmačil je predloženo resolucijo, ki jo je shod soglasno osvojil. V imenu »Svobode« je pozdravil navzoče član DTE. Nato je govoril s. Eržen iz Maribora, ki je povdarjal potrebo razrednega zadrúžništva. Podružabljenje produkejskih

sredstev in upostavitve skupnega gospodarstva je cilj. Zato pa je treba osvojiti državo, ki danes ščiti kapitalistični gospodarski sistem. Na primerih iz svetovne vojne in najnovejših krvavih dogodkov v Kini je dokazal zvezo med kapitalizmom in državo, ki se izraža v imperializmu, v zaslužnje-nju posameznika in narodov. Zadržno gospodarstvo bo rešilo kulturo pred njenim uničenjem. — Pevski zbor »Svobode« iz Guštanj pa je pred in po shodu zapel nekaj lepih proletarskih pesmi. — Po shodu se je otvorila zadržna razstava, ki je nadvse skrbno urejena. Slike vseh prodajalen KD vi-se na stenah, grafikoni prikazujejo promet v raznih prodajalnah, na mizi zadržna literatura. Oblike krojaške zadruge iz Maribora, čevlji lastne produkcije in pa obilo kovinskih predmetov »Jugometalije« je razloženih. Prvi poskus, ki je jako zadovoljiv. Obisk razstave je bil silno velik. Popoldne je posetilo 523 zadržnikov. — Popoldne ob pol 4. uri se je pa vršilo zadržno predavanje na Lešah. O zadržništvu kot temelju skupnega gospodarstva je predaval s. Eržen. — Tretji mednarodni zadržni dan je v naši dolini našel stotine razredno zavednih proletarcev, ki bodo idejo zadržništva širili s ti-sto vnamo, ki je vredna velikega cilja — socialistične družbe.

Jesenice. Zadržni dan smo praznovali z vso slovesnostjo. Dopoldne smo imeli skupni shod zadržnikov iz Save, Javornika in Jesenice, na katerem so poročali ss. Mulej, Svetek in Zugwitz. Shod je bil lepo obiskan. Pred in po shodu je igrala godba naših kovinarjev iz Save.

Popoldne se je vršil ljudski tabor na prostem nad Koroško Belo, na katerem je pridno svirala kovinarska godba z Jesenice in tamburaški zbor »Svobode« iz Javornika. Oglasili so se tudi naši dični pevci pevskega društva »Sava«, ki so zapeli par lepih proletarskih pesmic. Popoldne se je vršilo tudi kratko predavanje o pomenu dneva in o vzgoji delavske mladine.

Veselica je potekla zelo pristržno, brez najmanjšega incidenta in je pokazala, da se kovinarsko delavstvo zaveda visoke poslanice delavskega pokreta. Delavski dom na Savi in izložbe zadržnih prodajalen so bile okusno okrašene z zelenjem in rdečimi zastavami.

Op. uredništva. Poročila o proslavi zadržnega dneva še v nadaljnjih krajih bomo priobčili v prihodnji številki.

Širite „Socialista“!

LISTEK.

Stockholmska spomenica.

Samoodločba ljudstev in avtonomija narodnosti v samovladanju (selfgouvernement) po eni strani, kakor tudi izjava vojujočih se držav, da se vojna ne vede zaradi osvojevanja, ampak radi osvoboditve ljudstev po drugi strani, izključuje vsako aneksijo. Prememba v obsegu obstoječih držav je potemtakem mogoča le po prostem sporazumu in z vzdrževanjem samoodločilne pravice in avtonomije dotičnih narodnosti, varovaje gospodarske in prometne enote.

Pri tem pa se mora dopuščati, da ideologije bistveno obtežujejo samoodločbo. „Ideologija naroda se mnogo počasneje premika, kakor nje gospodarski in socialni organizem in splošna kultura. Preteklost živi v političnem mišljenju čustveno mnogo daljše, nego so realne življenske razmere.“ Bernstein. Pravično ocenjevanje teh ideologij kot nadstavba ali pa izraz zgodovinskega razvoja, mora se torej vpoštevati pri samoodločbi narodov in izpravitvi ter mora biti pri tem merodajno uvidevanje bistvenih kulturnih, gospodarskih in prometnih momentov v smeri daljšega razvoja za bodočnost (El-sass, Macedonija, Trst).

Vzpostavitev porušeni deželni delov ne more se ločiti od vprašanja krivde. Odločilna je pri tem

Kako si pomagati?

(Iniciativa iz kroga Zveze delavskih žen in deklet.)

Najhujše zlo naših dni je, da ogromna večina ljudi nima svoje strehe. Kaj pomaga, da si skrbni proletarski oče in mati z varčnostjo in stradanjem sezidata svojo hišico, ko se pa največkrat do smrti ne rešita dolgovi, ki sta si jih naložila na pleča pri zidanju hiše. In kaj imajo otroci od tega? Enemu izmed njih izročita hišico in si izgovorita kotiček do smrti. Drugi otroci pa, ki so tudi s stradanjem in delom pripomogli do nje, pa morajo iti s trebuhom za kruhom, brez strehe po svetu. Ali ni to žalostno? Saj so ostali otroci prav tako njih kri. Pa tudi sama na stara leta bridko občutita, kako grenak je ta kruh in kotiček, ki sta ga v potu svojega obraza celo življenje gradila. Mesto, da bi imela vsaj na stara leta mir, pa vidita kako sta že v napotje drugim pri hiši. Mladi rod narašča in želi, da mu stari pripravi prostora.

Ista slika kakor pri proletarcih v mestu ali v trgih, je na kmetih. Skoro, da je tukaj še veliko bolj izrazita in očitna. Eden ostane doma, ostali pa morajo povezati culo, pa hajdi na cesto brez strehe, brez kruha. In ista slika je tudi na kmetih. Ako si je zgradil lastno hišo, ima na stara leta, ko jo prepusti sinu ali hčerki za plačilo — nehvaležnost.

Marsikdo bo rekel, saj ne more biti drugače! Saj so tudi vozniki včasih, ko so nakladali v Trstu sol na svoje lojtree in jo vozili v Ljubljano, mislili, da ne more biti drugače. Ko so vsi preplašeni zagledali parni stroj, ki je vlekel za 1000 njihovih konj, so mislili, da bo sedaj vsega sveta konec. Spominjam se še dobro, da mi je pripovedovala moja stara mati, 84-letna ženica, da so kurili po hribih kresove v znak veselja, ko so peljali vozniki iz Trsta žito za kruh. Naj si vsak sam predstavljaja, koliko je bilo tistega kruha, ki ga je par desetina konj pripeljalo. Tako bo nekoč gledalo tudi delavno ljudstvo iz svojih krasnih palač na nas, ki mislimo, da ne more biti drugače kakor, da garamo in zidamo palače za druge, sami pa stradamo in ležimo pod kapom, če nam oni, ki mu garamo in palače zidamo milostno ne dovoli kotička.

Vsak človek ima pravico do življenja in ima tudi pravico do strehe. Zlasti pa tisti, ki s svojimi žu-

ljavimi rokami postavljajo vse hiše in palače. Zveza delavskih žen in deklet se bo morala v bodoče lotiti težkega jedra in premišljevali, kako bi se dalo zidati velike hiše, ki bi bile zadržna in ne zasebna last. Težko bo postaviti prvo veliko zadržno palačo, a druge bodo šle z lahkoto. Samo poprijeti se mora delavstvo dela, pa bo šlo. Misli si mora neprestano: nobeden moj otrok ne sme biti brez strehe in tudi jaz sam ne smem biti na stara leta nikomur na poti. Ker mora biti toliko stanovanj, kolikor življenj na svetu.

Marsikdo bo rekel: to je utopija. Saj so tudi včasih mislili, da je misel, preluknjati največje gore utopija. Danes pa vidimo, da je to resnica in da je samo iz Jesenice do Trsta 40 preluknjanih gora. Tako je svet napravil iz utopij resnico in iz čudežev navadna dejstva. Zakaj bi pa duševni in ročni proletarijat s svojimi rokami ne zgradil strehe zase. Zakaj gradi sedaj za druge hiše in palače, od katerih mora vsak najmanjši kotiček, vsako luknjo drago plačati, če jo hoče uporabljati. Toliko časa, kolikor bo dopuščeno, da kapitalistična družba poseduje in razpolaga s stanovanji, dela z njimi nesramne kupčije in oddaja za drag denar ljudem v stanovanje luknje, katere niso pogosto za pse primerne, je misel na boljše bodočnost izključena.

Prva in najvažnejša naloga proletarijata je, da si prične sam graditi svoje strehe in svoje hiše, ki pa morajo biti izključno zadržna in ne zasebna last. Kdor ga napeljuje na drugo in tega ne pripozna, je prijatelj in zagovornik kapitalistične družbe.

Parola proletarijata mora biti: ne več majhnih zasebnih bajt, kamor s težavo stlači vsak samega sebe in svojo družino, temveč krasne velike in moderne zadržne hiše. Strah, da se bodo ljudje prepirali, ko jih bo več skupaj, je ničev. Poglejmo si Kolizej v Ljubljani, v katerem stanuje približno 200 strank, pa je manj prepira kakor v marsikateri bajti, kjer stanujejo komaj tri ali štiri stranke. Ker čim več ljudi je skupaj, toliko manj se eden za drugega zanima. Čim večja je stavba, tim lažje se napravi razne udobnosti, ki so pri malih stavbah skoro nemogoče ali pa zvezane z velikimi stroški.

Naj nihče ne upa, da bo imela kapitalistična družba, kedaj usmilenja do proletarijata, ako ravno mu vedno obljublja zlate gradove.

stev, ki so kulturi sovražna, v pospeševanje splošne gospodarske in prometne enote.

V tem smislu je vzrok svetovne vojne čisto zgodovinski-socialogičen t. j. leži v stremljenju modernih držav neomejeno raztegniti svoja gospodarstva, posluževati se vseh sredstev ekspanzije in posebno ščititi svojo potrebo po ekspanziji z orožno silo skupnega državnega ljudstva. V tem neomejenem stremljenju po ekspanziji mora se iskati vzrok državnih konfliktov. Ker vse moderne države vidijo v tem stremljenju svojo eksistenco in čast in ker nad njim ni nobene inštanice, katera bi odločevala o njih dejanskih potrebah in gospodarski in socialno opravičeni ekspanziji, se državni spori ne morejo izvajati drugače, nego z orožno silo ter končno odloča o vseh gospodarskih in socialnih vprašanjih, ki niso samo nujnega pomena za vojujoče države, ampak za ves kompleks ali pa za vse kulturne države sveta, večja in dobro organizirana vojska.

Večja toraj ko je gospodarska moč posamezne države, krepkejša ko se javi ekspanzija težnja, tem večji spori med državami morajo vedno bolj nastajati. Poleg gospodarskega razvoja pa nastopajo splošni kulturni pojavi kot podinadstavba, t. j. vsak gospodarski razvoj poraja novo kulturo, ki je somerodajna za daljši gospodarski razvoj. Ravno zveza neomejene

Koliko je pretrpel v vojski in po vojski in največ radi stanovanjske bede. In kaj vidimo danes? Proletarska stanovanja so kapitalizmu deveta brigada. Pač pa z mrzlično hitrostjo rastejo sokolski, orlovski, marijini in drugi domovi, v katerih bo kapitalistična družba še nadalje dresirala in vzgajala proletarijat tako, da bo ostal tudi v bodoče ponižna ovca, katero bo strigel in izžemal kolikor se mu bo pač ljubilo. Zveza del. žen in deklet poziva ves ročni in duševni proletarijat, da preneha že enkrat z bratomornim bojem, ki ne vodi drugam, kakor v prepad. Edino kapitalizem ima od tega boja dobiček. On se temu sporu in boju smehlja in želi, da bi se čimdalje vršil, ker edino tako se bo on še nadalje brezskrbno redil in širil na račun delavskih žuljev. Delavci prečrtajte mu pot, tako, da se bo sam zvrnil v brezdno, ki ga je pripravil za vas, s tem da je hujskal trpine in reveže enega proti drugemu. Nehajmo s preprirom, nehajmo z bratomornim bojem, ki nam prinaša samo prokletstvo in pričinimo s skupnim in vstrajnim delom. Pa bo kdo omahoval, češ, saj se je že marsikaj poiskusilo, pa je vse ostalo brez uspeha. Imeli smo močne strokovne organizacije, močno politično stranko, lepo število poslancev, a vse je izginilo kakor kafa. Kaj razvidimo iz tega? Da ročni in duševni proletarijat ni hodil po pravi poti. Treba je poiskati novih sredstev, treba ubrati novih potov, ki mu bodo dala moč na političnem, strokovnem in gospodarskem polju.

Pa bo vprašal kdo: s čim in kako naj začne proletarijat zidati zadržne hiše, ko pa nima sredstev. Ako najame denar v hranilnicah ali bankah bo moral zopet plačevati kapitalistom visoke obresti od najetega posojila in delati pravzaprav zanje. Za prvo zadržno hišo, ki bo last delavstva mora proletarijat sam zbrati potreben kapital, da mu ne bo treba plačevati dragih obresti.

Vprašanje je: ali bi ne mogel enkrat proletarijat kupovati srečk tudi zase in v svojo korist, ko jih je že tolikokrat kupeval za druge nepotrebne ali celo škodljive stvari oziroma namene. Kaj ne bi mogel opustiti vsaj na tem velekoristnem polju medsebojnega sovraštva, katero ga je že spravilo popolnoma na beraško palico. Recimo, da vsaj na tem polju enotno nastopi, ne oziraje se h kateri stranki pripada, in nakupi 200.000 srečk po 10 Din in

ekspanzije z narodom kot kulturno državo mora postati imperijalizem. Imperijalizem kot rezultat zgodovinskega, gospodarskega in socialnega razvoja narbdnih držav je toraj prirodni, splošen zgodovinski, sociologičen vojni vzrok. V tem, da sta Anglija in Francija že visoko razviti, več ali manj nasičena narodna državna tvora in je poleg njih Nemčija s svojim svežim, nebrzdanim ekspanzijskim stremljenjem nastopila ne le v smeri neoviranega prostega razvoja, ampak tudi kot sotekmovalec pozicij, katere so starejše države že gospodarsko zavzele, ker je neprikrito izrekla, da je odločena to svojo ekspanzijsko stremljenje tudi proti vsakomur uveljaviti s svojim oboženim ljudstvom, v tem pa je iskati posebni vzrok svetovne vojne. Ker so se videle posedujoče države ogrožene, ne le v mirnem posestnem stanju, Nemčija pa se je kot nova nastopajoča država videla ogroženo v svojem prostem daljšem razvoju, zaradi tega smejo oba vojujoča dela trditi, da se gre za njih eksistenco, da se toraj gre za obrambeno vojno. Pri tem je seveda docela postransko, ali je ena ali druga država prej nastopila, ker so napad ali čista bramba le strategična vprašanja in niso merodajna za značaj vojne same.

(Dalje prihodnjič.)

ima že 2.000.000 Din kapitala, ki mu ga ni treba obrestovati. S tem kapitalom naj bi se zgradilo moderno zadružno hišo po vzorcu dunajske mestne občine. Ta prva zadružna stavba mora biti zgrajena tako, da so upoštevane potrebe vseh proletarskih stanov. Ta zadružni dom naj bi imel razven 40 stanovanj z dvema sobama še sledeče prostore:

- 2 sobi za dijake,
- 2 sobi za dijakinje,
- 1 sobo za služkinje,
- 1 sobo za vajece,
- 1 sobo za vajeke,
- 2 sobi za sam. delavce,
- 2 sobi za sam. delavke,
- 2 sobi za brezposelne,
- 4 ogrevališča (ta soba mora biti velika),
- 1 velika centralna kuhinja,
- 1 velika centralna pralnica,
- 1 velika centralna likalnica,
- 1 velika centralna krojačnica,
- 1 soba za knjižnico, ena za čitalnico in eno sobo za otroško igrišče.

Zraven bi prišle še razne delavnice, ki bi spadale k stavbi. Vsak, ki bi bil izžreban, zadene stanovanje. Takoj, ko se naseli v zadružno stanovanje mora plačati delež v znesku 1000 Din in postane zadružnik. Delež lahko plačuje v tedenskih obrokih. Ravnotako morajo plačati delež dijaki in vajenci in sicer vsak po sto dinarjev. Samski delavci in delavke plačajo deleže po tristo dinarjev. Najemnina v teh stanovanjih bi bila minimalna tako, da bi res imeli oni zadružniki, ki bi stanovali v takih domovih korist od teh ustanov. Za oni denar, ki bi se ga prejelo za deleže in stanarino bi se takoj zidalo nova stanovanja, do katerih imajo prednost tisti, ki so prvi kupili največ srečk in nič zadeli. Seveda se vrši tudi tukaj ravno isti proces kot pri drugih, da postane namreč vsak zadružnik in plača delež.

Vsak začetek je težak in tudi ta bo. A ko bomo imeli gotov del poti za seboj bo nadaljni razvoj lahek.

Proslava 4. julija v Ljubljani.

Letošnja proslava mednarodnega zadružnega dneva se je vršila v Ljubljani v značilno lepi obliki.

Dvorana pri »Levu« je bila nabito polna, v častnem številu so posetile zborovanje tudi žene. Shodu je predsedoval s. Tekave, delavski pevski zbor »Cankar« in Delavsko glasbeno društvo iz Ljubljane sta lepo zapela delavsko himno, ki so jo navzoči stoji poslušali in sprejeli z navdušenim pozdravom. Poročal je nato sodr. Golouh, ki je podal zanimivo sliko razvoja zadružništva od svojih prvih početkov v Ročdalu, pa do danes. Orisal je pomen zadružništva v današnjem kapitalističnem gospodarstvu, in njegov še večji pomen v bodočih dnevih, ko bo odrešeni proletarijat poklican, da socializira potom za drug svetovno gospodarstvo. Njegovemu poročilu so navzoči sledili z napeto pozornostjo. Pozdravil je probujajočo se zadružno zavest med slovenskim delavstvom in dejstvo, da se letos praznuje zadružni »1. majnik« skupno z vsem razredno zavednim delavstvom. Predložena resolucija je bila soglasno sprejeta. V imenu v lepem številu navzočih navdušenih delavcev, je nato govoril sodr. Štukelj, ki se je pridružil manifestaciji, naglašujoč, da mora zadruga služiti delavstvu v njegovi razredni borbi, ga podpirati in braniti. Zadruga ne sme biti le za danes in za omejeno število ljudi, zadruga mora služiti vsem članom, ki jo pa morajo od svoje strani podpirati in voditi po pravi poti.

V imenu delavskih žen je poročila zbor sodružica Rakovčeva, ki je povdarjala pomen naših zadrug za osvoboditev delavstva potom samopomoči ter s toplimi besedami pozvala navzoče, naj vneto delajo za napredek zadružništva. Ko je nato sodr. Golouh repliciral nekaterim opazkam sodr. J. Žorge, je predsednik Tekave zaključil

prav lepo uspeli zbor, pevska zbor sta pa še dvakrat zapela in tako znatno prispevala k dostojni zaključitvi te res dostojne in mnogo obetajoče proslave.

Popoldne se je vršil izlet v Mostec, ki je potekel prav animirano. Zlasti v lepem številu so se udele-

žili proslave člani in članice UDR v kroju. Sploh je bila cela prireditel v višku in se moramo tudi s tega mesta zahvaliti vsem pridnim organizatorjem.

Letošnji zadružni dan je zgovorno pričal o zadružni zavesti naših delavcev.

Politične vesti.

Italijanska vladna kriza vsled padca lire.

Fašistovski vladi prede zelo slaba. Že zadnjič smo poročali o ogromnem padcu italijanske valute. Naknadno je pa italijanska lira še bolj padla in danes se kupi že za 2 Din eno ital. liro. Pred dobrim letom je stala lira še 6 do 9 Din, kar pomeni v primeri k današnjemu razmerju katastrofalen padec.

Zgledalo je že, da ni sile na svetu, ki bi omajala pozicijo fašistovske vlade. Vsi politični napor opozicije so ostali vsaj na videz brezuspešni. Sedaj pa zgleda, da je prinesla opozicija svojo borbo iz politične na gospodarsko fronto, kjer si obeta več uspeha. Kakor zgleda, se opozicija v svojem pričakovanju ne vara, kajti že prva ataka je občutno omajala fašistovski režim.

Pred par dnevi je že zgledalo, da ni nobene poti za preprečitev gospodarske katastrofe, kakor da odstopi celokupna vlada. Po hudih naporih Mussolinija se je posrečilo preprečiti celotni padec vlade s tem, da sta demisionirala finančni in gospodarski minister. Če bo ta demisijska preprečila nadaljni padec vrednosti italijanskega denarja, še ni povsem gotovo, gotovo je pa eno: italijansko ljudstvo je sito fašizma in se ga skuša otresti. Koliko časa bo še vstrajal proti odločni volji ljudstva, je težko reči ali trajno pa prav gotovo ne.

Kovinarska stavka v Trstu.

V sredo dopoldne je v »Stabilimento Tecnico« pri Sv. Andreju izbruhnila stavka. Vzrok stavke je ta, da je vodstvo zavoda hotelo znižati plačilo za akordno delo. Ker so se delavci zbrali v tovarni in razpravljali o tem vprašanju, je ravnateljstvo zavoda poklicalo k sebi predsednika delavske komisije in ga po daljšem razgovoru odpustilo iz službe. To je dalo povod, da je delavstvo pričelo s pasivno resistenco, nakar je ravnateljstvo ob 10. uri izprlo vse delavce. 2000 delavcev je na cesti. Tekom današnjega dneva se še niso vršila nikakva pogajanja med obema strankama, upati pa je, da se prično jutri.

Položaj v Belgiji.

Po 73 dnevni vladni krizi se je naposled vendar posrečilo sestaviti vlado, ki jo tvori naprednejši del katolikov in kompaktni socialistični klub. Težkoče so obstojale predvsem v tem, ker so zahtevali socialisti tako notranje kakor zunanje ministrstvo.

Po dolgih pogajanjih se je razcepil klerikalni klub v dva dela in z naprednejšim so socialisti sestavili vlado. Zunanje ministrstvo vodi sodr. Vandervelde, dočim je sprejel notranje ministrstvo znani pravnik Rolin, ki ne pripada niti socialistom niti klerikalcem. Vojno ministrstvo je sprejel general Krestens, ki je znan simpatizant levičarskega bloka. Socialisti so zasedli še naslednje portofelje: ministrstvo dela sodr. Wauters, železniško ministrstvo sodr. Ansele, vede in umetnosti s. Camille-Huysmans in ministrstvo javnih del sodr. Laboulle.

Verjetno pa ni, da bo vlada dolgotrajna, ker je socialistom težko vstrajati v družbi klerikalcev, ki so klub temu, da so izločili najbolj reakcionarne poslance vendarle še zelo prepojeni s konzervativnim duhom.

Angleški rudarji bodo stavkali?

Angleška preživlja hudo gospodarsko krizo. Brezposelnost narašča. Da bi mogla s svojimi industrijskimi izdelki konkurirati, je začela pritiskati na delavske mezde, ki so v Angliji precej visoke. Angleški delavci so pa močno organizirani in si ne pustijo krajšati svojih pravic. Zlasti v rudarski stroki se bje hud boj, njim so se pridružili tudi železničarji ter transportni in pomorski delavci. Če pogajanja med lastniki rudokopov in rudarji ne zaključijo z uspehom, pride do hude borbe, ki bi v tem trenutku bila za angleško industrijo pravi polom. Vlada hoče intervenirati, vendar so tudi lastniki rudokopov silno neizprosni in zahtevajo, da se tudi delovni urnik podaljša. Angleški rudarji delajo namreč samo 6 ur na dan, lastniki pa bi radi, da bi delali vsaj 7 ali 8 ur. Z vsa resnostjo je računati, da pride v Angliji do velikega delasklega štrajka, kakor ga že dolgo ni bilo.

Izid volitev na Holandskem.

Volitve, ki so se vršile te dni na Holandskem, so prinesle velik porast glasov levičarskim strankam. Holandski parlament šteje 100 poslancev.

Dosedaj so imeli v parlamentu: katoličani 32, obe protestantski skupini pa 27 poslancev. Vladne skupine so šteje do sedaj 59 poslancev, v bodoče pa samo 54. Od izgubljenih 5 mandatov grede na račun protestantov 3 in na račun katoličanov pa 2 mandata.

Socialisti so imeli do sedaj 20 in so napredovali na 24 mandatov. Demokratski naprednjaki so napredovali od 5 na 7 mandatov. Komunisti so imeli do sedaj 2 mandata, sedaj imajo le še enega. Istotako so izgubili en mandat liberalci.

Socializem na Holandskem napreduje na celi črti. Zlasti strokovne organizacije so se močno okrepile.

Novi boji v Maroku.

Položaj v francoskem Maroku se je zopet poostiril. Pogajanja med Rifanci in Francozi, ki so obetala skorajšnje pomirjenje, so se naenkrat prekinila. Vodja vstavev Abdel-Krim je medtem pridobil zase celo vrsto plemen, ki so naenkrat navalila na francoske postojanke. Bilo je na obeh straneh veliko mrtvih in ranjenih. Izgleda, da so sedaj vstasi tudi bolj preskrbljeni z municijo in orožjem. Ta konflikt je zavzel že tako velike dimenzije, da so v Parizu v resnih skrbih. Seveda iščejo že zopet krivce tam, kjer jih ni. Govori se celo o neki prav ostri demarši, ki jo je baje izročila francoska vlada v Moskvi in v kateri zahteva, da se preneha s boljševiško propagando med podjarmljenimi plemeni. Ta je pa lepa. Kakor da bi se Marokancem, če bi ne bilo te proklete propagande, naj-

boljše godilo! Podjarmljeni narodi hočejo biti prosti, in če hočejo Francozi imeti mir, naj jih kratkoma prepustijo svoji usodi, pa ne bo treba niti vojne v Maroku, niti demarš in protestov v Moskvi.

Amerika hoče intervenirati v Kitajsko-evropskem konfliktu?

Po poročilih iz Amerike name-rava Ameriška vlada sklicati konferenco vseh v Kitajskem sporu zainteresiranih držav, da se odstrani nevarnost novih še hušjih bojev na Daljnem vzhodu. Ameriška vlada priznava, da so nekatere predprave Angležev in Japoncev take, da morajo žaliti probujajočo se nacionalno zavest kitajskega naroda, ker omejujejo njegovo državno moč, njegovo suverenost, da zamo-rejo svobodno izkoriščati ter eksploatirati njegovo gospodarstvo. Dvomimo, da se bo ta konferenca tudi res vršila. Angleži in Japonci nočejo po tej strani prav nič slišati. Ravno dejstvo, da je Amerika tako odkrito povedala, v čem vidi zlo, je neprijetno učinkovalo na politične in gospodarske mogočnjake v Londonu in v Tokiju. Angleško in japonsko vladno časopisje ne piše zato prav nič lepo o tem predlogu in bi najraje spravilo takoj iz sveta to neprijetno amerikansko idejo o konferenci. In seveda, čemu konference, ki naj bi služile odstranitvi privilegijev evropskega kapitalizma po angleških in azijskih »kolonijah«, ko je pa tako prijetno bogateti na račun drugih!

Atentat na predsednika mehi-kanske republike.

Kakor znano, pripada predsednik mehi-kanske republike general Cales (Kales) socialistični stranki. Ima zelo srečno roko in so se, odkar je na vladi, razmere v republiki silno zboljšale. Tudi socialistična stranka je vsled izvrstnega delovanja predsednika republike in vlade mogočno narasla ter pridobila med delavskimi sloji neomejeno zaupanje.

Ta napredek pa silno skrbi mehi-kanske magnate, ki se boje — socializacije, do katere gotovo pride, če se socialistična stranka popolnoma usidra. In kapitalisti, ki vidijo v osebi predsednika republike dušo celotnega pokreta, se ne strašijo niti najemati zavratne morilce, da bi umorili tega energičnega in velikopoteznega moža. Pred par dnevi so zopet poskusili svoj ogabni posel. Ko se je hotel odpeljati predsednik z vlakom iz Mehike (glavno mesto republike), so šele v zadnjem trenutku opazili, da je pri predsednikovem vozu namenoma pokvarjeno kolo. Oblast je uvedla preiskavo, da izsledi zločin-ce.

DOPISI.

Celje. Celjski dopisnik »Napre-ja« se v zadnji številki z dne 4. julija zopet zaganja s svojo plitvo glavico v članku »Mestna občina celjska je začela štediti« v mene in me hoče napraviti na vsak način odgovornega zato, ker je večina občinskega sveta sklenila vse delavce, ki se ji zde, da so preko potrebe, odpustiti. Na ta način hoče večina štediti. Iz dopisa samega se vidi, da celjski Bernotoveci simpatizirajo s klerikalci, ker trdijo, da predstav-

lja s. Koren z demokrati večino in da nastopa proti občinskemu delavstvu ter zagovarja oskrbnika Marna. Že v zadnji številki »Socialista« je bilo povedano, da sem bil edini v občinskem svetu, ki je nastopil proti predlogu finančno-gospodarskega odseka. Kakor znano je stavil ta odsek predlog, da se do skrajne meje reducira delavstvo. Vsa dela naj se pa oddajo obrtnikom, le malenkosti naj se napravijo v lastni režiji. Bernotoveci so poprej kazali neke vrste agilnost in so redno prihajali na seje občinskega sveta v svrhu kontrole edinega soc. občinskega odbornika. Sedaj jih pa že dolgo časa pogrešamo. Poslužujejo se raznih informacij od klerikalnih denunciantov. Na podlagi teh vesti pa denuncirajo potem nadalje v svojem listu.

Izjavljam, da sem izmed 33 občinskih odbornikov edini socialist in da je 32 občinskih odbornikov glasovalo za odpust delavstva. Na ta način tudi tisti s katerimi v svojem dopisu simpatizirate.

Na dopis centrale ORS v Zagrebu sem interveniral pri g. županu dr. Hrašovcu, da bi naj se vsaj tiste delavce obdržalo v službi, ki so že od 10 do 20 let v mestni službi. Odgovor je bil, da temu ne more ustreči, ker je to sklep obč. sveta.

Kar se pa tiče Marna pa nisem imel z njim nikdar nikakega opravka. Na nobeni seji ga ni bilo potreba zagovarjati, ker ni bilo nikdar ničesar o njem govoreno. Izvoljen je disciplinarni odsek s katerim pa nimam nobene zveze. Tak je dejanski položaj. Če pa kdo drugače trdi, ta namenoma laže in obrekuje.

Franjo Koren, obč. odb.
SSJ v Celju.

Razveseljiv pojav na Glincah. Nenavadno živahno je postalo zadnji čas med našim delavstvom. Ta pojav je tembolj zaradi tega razveseljiv, ker se je neobičajna nervoznost polastila starih in mladih, sodrugov in sodružic. Kakor bi se bližala nekaka tekma s tajnim ozadjem tako je vrvenje, ki paznemu opazovalcu ne odide. Dolgoletna apatija se je morala umakniti novovzklilemu življenju, od katerega si marsikateri sodrug obeta to, kar želi velika večina, žalibog še vedno ne povsem ujedinenega proletarijata. Skupna fronta revolucionarnega proletarijata se svita na bližnem obzoru in staro kakor mlado tekmuje v tem, da se ta skupni cilj čimprej doseže. Gospodarske in kulturne organizacije so v polnem razmahu, kar dokazuje nepričakovani uspeh Stavbene zadruge »Stan in dom«, ki je pravkar pričela svoj globoko zamišljen program praktično izvajati. Lep napredek »Konzumnega društva za Slovenijo«, ki se v najkrajšem času, po dokončanih adapejskih delih, preseli iz nadesetletnega najeminskega razmerja v lastne lokale, kar bo gotovo na močni razvoj te organizacije magično vplivalo in jo bo brezdvomno prisililo, da svoj delokrog razširi. Pozabiti namreč ne bo smelo, da je južni del Gline, celi Vič in Nova vas, kakor Rožna dolina, kompletno ozemlje na katerem živi delavstvo, katero bo treba, k sodelovanju v konzumni organizaciji pritegniti. »Svoboda« vstaja. Mladi sodrugi in sodružice se pripravljajo na obnovev svojega nekoč uže lepo delujočega »tamburaškega odseka«. Da započeta akcija ne bo brezuspešna, zato nam jamči razveseljivo dejstvo, da je vzel vodilne vajeti stari preizkušeni sodr. **Lehpamer**, v svoje roke. Uže pri sestanku delavske mladine, ki se je vršil ob navzočnosti sodr. **Lehpamerja** v torek v gostilni sodr. Petriča v Rožni dolini, je pokazal izvanredno zanimanje za stvar, ki mora uspeti. Vabilu se je odzvalo nad 35 sodrugov in sodružic, ki se povsem zavedajo, da je njih mesto edino le v proletarskih kulturnih organizacijah in da je sramotna vloga štafaze v meščanskih institucijah, ki jim je bila doslej tam odkazana, končana. O logični posledici teh pojavov bodo nedvomno tudi povsem

nenaravne politične razmere v občini prisilile sodruge, da se tudi v tem oziru preorijentirajo. Zavest, da je občina Vič po svoji ogromni večini, 90% delavska, mora prošniti glave vseh delavcev brez razlike in iz nje bo treba izvajati konsekvence. Polovičarstvu bo prej ali slej odklenalo, kedaj, pa je odvisno od delavstva samega. S tem problemom naj se peča krajevna organizacija SSJ, kajti od nje se bo zahtevalo polaganje računov. — Pokažimo »da vstajamo.«

Iz Viča. V torek dne 7. t. m. se je vršil v gostilni s. Petriča v Rožni dolini, sestanek radi obnovev tamburaškega zbora. Sestanka se je udeležilo nad 10 članov bivšega zbora in približno 20 novincev. Vodstvo tega zbora je prevzel naš vrli sodrug **Stefan Lehpamer**. Z ustanovitvijo zbora je napravil viški proletarijat zopet en korak naprej na kulturnem polju in želimo da bo imel zbor obilo uspeha.

Trbovlje. V torek, dne 30. junija 1925 se je vršil v dvorani Delavskega doma javen shod. Že pred določeno uro je bila dvorana nabito polna. Udeležba je bila torej sijajna, nad tri tisoč žena in deklet je protestiralo proti morebitnemu razširjenju srbskega dednega prava na celo državo. Delavske žene in dekleta so na shodu sklenile upostaviti v Trbovljah »Zvezo delavskih žen in deklet« in so že pridno na delu. Govorile so sodružice: **Rakovčeva** in **Gajškova** iz Ljubljane, **Ajdiškova** in **Črtanova** iz Trbovelj. Končno je govoril še sodr. **Krušič**, nakar je sodružica **Ajdiškova** dobro uspeli shod zaključila. Ženstvo vstaja!

Prireditve.

Slavnosti 1. in 2. avgusta v Ljubljani.

2. avgusta t. l. praznuje ljubljanska podružnica Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani 30-letnico svojega obstoja. Ob tej priliki bo podružnica razvila tudi svoj prapor. Gotovo je to najstarejša strokovna organizacija v državi in dogodek je edini te vrste v delavskem pokretu. Zato je razumljivo, da ta proslava ni le proslava ljubljanskih lesnih delavcev, nego proslava vsega delavskega pokreta Jugoslavije.

Proslava bo imela značaj obsežne delavske prireditve, pri kateri naj manifestira delavstvo za svoje pravice.

Spored slavnosti bodo tvorile sledeče točke:

Na predvečer slavnosti 1. avgusta prirede delavski pevski zbori iz cele Slovenije in Zagreba

velik koncert

ob pol 8. uri zvečer v veliki dvorani »Uniona«. Pokaže naj veličino delavske pesmi. Po dosedanjih prijavah bo udeležba že na tem koncertu velika zlasti iz zunanjih krajev.

Na dan slavnosti bo v jutranjih urah do pol 10. ure dopoldne sprejemanje gostov. Medtem bo na vrtu restavracije na glavnem kolodvoru koncert.

Po sprejemu gostov obhod po sledečih ulicah: Resljeva cesta, Kopitarjeva ulica pred Mestni dom, kjer se bo vršilo

razvitje prapora

s pozdravnimi govori in zabijanjem spominskih žebeljev. Po razvitju

obhod po mestu

z godbo in prapori na čelu po sledečih ulicah:

Pred Škofijo, Stritarjevi in Prešernovi ulici, po Dunajski in Gosposvetski cesti. Razhod pred Velesejmom. Po razhodu kosilo.

Popoldne bo v vseh prostorih zelenega »Tivolija«

velika ljudska veselica

z bogatim sporedom. Sodelujejo godba in pevski zbori. Na sporedu bo bogat srečolov, šaljiva pošta, v mraku pa spuščanje umetnega ognja.

Vstopnina Din 5.— za osebo, otroci so vstopnine prosti.

Zunanje goste opozarjamo na to, da je dovoljena z odlokom Direkcije drž. železnice udeležencem **polovična vožnja**, kar bo omogočalo veliko udeležbo delavstva tudi iz daljnih krajev.

Želimo, da se te izredne slavnosti udeleže delavske organizacije zlasti iz vseh krajev Slovenije, pa tudi iz ostale države.

Naj bo ta slavnost praznik delavske misli, naj bodo vrpte na njo 2. avgusta misli vsega delavskega razreda Slovenije in ostale Jugoslavije.

Do tedaj pa na delo!

Iz uprave.

Zvišanje naročnine. Naročnina »Socialista« se zviša s prvim avgustom od 5 na 6 dinarjev mesečno. Cenjene čitatelje prosimo, naj uvažujejo težave, ki jih ima uprava in naj ostanejo še nadalje zvesti naročniki in razširjevalci našega glasila.

Uprava.

U. D. R.

Mladinska četa UDR v Ljubljani in ženski naraščaj v Sp. Šiški, priredita izlet na Vel. Planino dne 11. julija zvečer, zbirališče na glav. kolodvoru točno ob 18. uri, odhod vlaka ob 18.20 in pridemo nazaj v nedeljo z zadnjim vlakom ob 22. uri zvečer. Kdor želi v prosto naravo, naj se priključi. — Živel!

Kapetan.

Razno.

Tovarna in higiena. Znano je, da je delo v tovarnah združeno z mnogobrojnimi nevarnostmi za človekovo zdravje. Ne samo, da se pri delu s stroji v tovarnah delavec ali delavka lahko ponesreči, marveč si oškoduje svoje zdravje tudi na druge načine n. pr. delo v prašnih delavnica mu prinese pljučno bolezen, jetiko, ker prah polni pljuča, ki se zamaše in se kužne kali v takih pljučih hitreje naselijo. V tobačnih tovarnah najdemo izredno mnogo jetičnih delavk. Istotako je mnogo jetike med kamnoseki, piljarji in podobno. Razni škodljivi plini v tovarnah tudi morejo zastrupljati delavce. Razven tega pa oškoduje človeško telo tudi nenaravno držanje pri delu. Kolikokrat vidimo slabotne ženske zaposlene pri delu, ki nikakor ni primerno za nje. Stalno sključeno držanje ovira pravilno delovanje notranjih organov, predvsem pljuč. In čimbolj je dihanje ovirano, temvečja je možnost za naseljenje pogubonosnih kali. — Vzlic vsem nevarnostim pa je mogoče urediti obratovanje in delo v tovarnah tako, da ni nihče oškodovan. To so dokazali že v mnogobrojnih primerih, posebno v krajih, kjer je zaščita delavstva dobro razvita, n. pr. v Angliji, Nemčiji. — Kako žalosten pa je pogled po mnogih naših tovarnah. Tovarnar se izgovarja na slab zaslužek, na »krizo« industrije, pa si vzlic tej krizi polni žepe. Toda za delavstvo n. pr. ne preskrbi prostora, kjer bi se po končanem delu moglo očistiti, ali pa kjer bi moglo zavžiti svoj obed. Delo v obrtu se širi, ljudij je v delavnici čezdalje več, prostor pa isti. Za možko delo najema ženske moči, ker je žensko delo cenejše. In tako dalje. Pri vsem tem je pa mnenja, kot se je to zgodilo v tovarni »Titan« pri Kamniku, da izvrši vso dolžnost, ki jo ima do delavstva, če plača zavarovalnino. (Prerod.)

Trgovina z ženskami pri Kirgizih. V Turkestanu sta se pred kratkim morala zagovarjati pred sodiščem dva moška, ki sta sklenila kupčijo za neko 18-letno Kirgiznjo. Kupec in prodajalec sta dobila

vsak po eno leto, a neka posredovalka 6 mesecev ječe. Denar, plačan za dekleta, je bil zaplenjen. To razsodbo tamošnjega sodišča je tamošnje ženstvo vzelo z velikim zadovoljstvom na znanje; saj je znano, da so Kirgizinke navadno brezpravne revice.

5000 vedeževalk v Parizu. Po vojno razpoloženje je v Parizu znatno pomnožilo število vedeževalk. Francoski listi pišejo, da jih je tam okoli 5000. Število onih, ki si dajo od njih prerokovati, pa je naravno še mnogo večje. Da si vedeževalke s svojim prerokovanjem služijo obilo novca, priča zlasti dejstvo, da imajo celo posebne stražarje, ki sprejemajo goste. — Obiski pri vedeževalkah se vrše redno vsak dan med 10. in 16. uro. Svojim klientom prerokujejo vedeževalke po zrealu, po pepelu, po kockah itd. Tudi po zvezdah in drugih prirodnih pojavih oznanjujejo bodočnost. Poleg prerokovanja pa igrajo te vedeževalke tudi vlogo spovednika. Svojim klientom dajejo pokoro in jim odpuščajo grehe. Tešijo žalostne in nesrečne ter jim dajejo upanje v boljšo bodočnost. Posebno prijazne in vljudne so vedeževalke napram bogatim, o katerih vedo, da ne štedijo z denarjem. Spričo toliko lahkovernih ljudi živijo pariške vedeževalke zelo udobno in prijetno življenje.

Ljudje na luni. Nekaj izobražencev se je nedavno v gostilni pomenkovalo o ljudeh, ki bržčas prebivajo na Marsu, pa morda tudi na mesecu. Kmet, ki je pri sosednji mizi pil in požiral razgovor, si ni mogel kaj, da ne bi polglasno pomodroval: »Ne rečem, kadar je ščip ali mlaj! Ampak kadar pritisne zadnji krajec, jim mora trda presti. Rad bi jih videl, kako se gneto po ozkem rogljčku.«

Kitajska učenost. Kitajski cesar je vprašal angleškega zdravnika, koliko računa za zdravljenje. Anglež mu je pojasnil, da se plačilo ravna po boleznih in po trajanju zdravniške oskrbe. Kitajski cesar mu je z nasmehom odvrnil: »Pri meni je stvar popolnoma drugačna. Jaz imam štiri zdravnike, ki imajo stalno mesečno plačo. Čim pa zbolim, ne dobijo niti ficka več. Na ta način se potrudijo, da čim prej ozdravim!...«

130-letni divjak na angleški državni razstavi v Wembleyu. Po poročilih angleških listov se pripravljajo na razstavi v Wembleyu velika senzacija. Iz južne Afrike bo pripeljan na razstavo poldivji človek, ki ima že nad 130 let in ki ima baje na sebi značilne pojave iz dobe prehoda od opice na človeka. Koža na licu je tako nagubana, da divjak že neizgleda več človeško in je že bolj podoben opici.

Izdajatelj: Oblastni odbor SSJ za Slovenijo.

Odgovorni urednik: France Svetek.
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

„Delavsko kmečka podporno prosvet. Jednota“

V soboto, 11. julija 1925 ob pol 8. uri zvečer se bo vršil v „Nar. kavarni“ v Ljubljani

redni občni zbor

„Del. kmečke podporno prosvetne jednote“ z dnevnim redom:

1. Poročilo začasnega odbora.
2. Volitev novega odbora.
3. Slučajnosti.

Na občni zbor so vabljeni vsi člani in prijatelji „jednote“.

ODBOR.

En gros	Letna trikotaža, nogavice, galanterija in drobnina	En gros
	Gaspari & Fanninger	
	Maribor, Aleksandrova cesta št. 48	